

Prædiken af Morten Munch

Helligtrekongers søndag, 6. jan. 2013

Tekst: Matt 2,1-12

DE HELLIGE TRE KONGER – OG DEN FJERDE...

De hellige tre konger

*De hellige tre konger kom lidt for sent afsted,
de sku' jo først ha' røgelse og guld og myrra med,
og Kaspar løb, og Melchior løb, til sidst kom Balthasar,
de havde en kalender hver, som du vel også har.
Den får man i december i alle verdens hjem,
og li' så snart man vågner, skal man åbne for en lem...*

Sådan begynder Johannes Møllehaves digt om de hellige tre konger.

Om de var tre ved vi ikke.

Om de var konger ved vi heller ikke – eller rettere: vi ved at de var astrologer og næppe konger.

Om de var hellige: hellig betyder 'sat til side med henblik på et formål' – så ja, Gud ville gennem deres søgen vise verden, at messias var for alle: også for dem, der kom langvejs fra; dem der søgte mening i sol, måne og stjerner; dem der repræsenterede den oplyste elite.

Det nyfødte barn var for fattige hyrder i det nære miljø og for rige lærde i det fjerne.

De var også hellige i en anden betydning: ikke blot var de sat til side med et formål; de satte også selv meget til side for at nå deres mål.

De forlod deres komfortzone og begav sig på en rejse, der var både fysisk og åndelig. De ville sætte alt til side for at møde den sande konge.

Den fjerde vismand

Mange har digtet videre på beretningen om vismændene fra øst, bl.a. den amerikanske forfatter Henry van Dyke, der tilbage i 1896 skrev 'Den fjerde vismand' (egl.: "The other wise man").

Det handler om Artaban og hans tre venner, hvor vennerne er de tre viise mænd og Artaban er den fjerde. De har set en stjerne bebude fødslen af den konge, alle lyskilder symbolsk peger hen mod.

Artaban bor ved de persiske bjerge; de tre venner befinder sig i Babylon. De har indgået den aftale, at hvis stjernen viser sig igen, vil de vente på ham i Babylon i 10 døgn – og derfra følges ad til Israel.

Artaban samler nogle stjernetydere (egl. elever af Zoroaster) for at fortælle dem om stjernen. Men ingen af dem er interesseret i at følge han på rejsen. Som det hedder i beretningen: "Den, der vil se vidunderlige ting, må ofte være rede til at rejse alene."

Han sælger al sin ejendom og køber tre juveler, som han vil medbringe som gave til den nyfødte konge. Da stjernen viser sig på himlen, tager han af sted, endnu før fuglene var begyndt på deres morgensang.

Tre timer inden tidsfristen på de 10 dage er udløbet, nærmer han sig Babylon. Det ser ud til, at han lige kan nå hen til sine venner i tide – men i det samme ser han en person ligge på jorden. Det er en jøde, der er ved at dø af sygdom. Skulle han standse og risikere at komme for sent? Skulle han for én eneste barmhjertigheds skyld miste den store trosbelønning at møde kongen? "Sandheds og renheds Gud", bad han, "Led mig på den hellige visdoms vej, som du alene kender." Derefter stiger han af hesten og plejer den syge, der fortæller den rejsende, at Messias ikke skal fødes i Jerusalem, men i Betlehem."

Forsinkelsen betød, at de tre venner var rejst videre, da han ankom til mødestedet i Babylon. Nu skal han krydse ørkenen til Judæa alene. Han må bruge den ene af de tre juveler til at købe proviant og kameler.

Træt ankommer han til Bethlehem – men desværre igen for sent. Maria og Josef er flygtet sammen med Jesusbarnet til Egypten (og hans venner er rejst hjem igen).

Den udmattede Artaban får mad hos en mor med et lille barn. Pludselig fyldes gaderne med Herodes' soldater, der kommer for at dræbe børnene i Bethlehem. For at redde kvindens barn forærer Artaban den anden af sine juveler til generalen.

Artaban drager videre til Egypten, men også her kommer han for sent. Var livet en grusom spøg, en gåde uden svar? Ville hans søgen aldrig få ende? Han kom gennem byer, hvor han hjalp de fattige, der skreg efter brød. Han opholdt sig mellem syge. Han besøgte de nedtrykte i de underjordiske fængsler. Det syntes næsten, som om han havde glemt sin opgave, men det havde han ikke. Ved sit bryst bar han den sidste af de tre ædelstene.

Sådan forløber 33 år. Han er nu en ældre mand, stadig på rejse og ankommer til Jerusalem under påsken.

En del mennesker strømmer ud mod en plads, der hedder Golgatha. Han spørger hvorfor – og får som svar, at en som nogle betragter som jødernes konge, er ved at blive korsfæstet sammen med to røvere.

Artaban ved med det samme, at det er den konge, han har søgt hele sit liv. Han tænker: Måske kan jeg bruge min sidste juvel til at løskøbe min herre og konge.

I det samme kommer nogle soldater slæbende med en pige, de vil sælge som slave. Pigen falder ned foran den fjerde vismands fødder, der nu står over for sit livs tredje store prøve: Han lægger sin sidste juvel i pigens hånd, så hun kunne købe sin frihed.

Da blev dagen med ét mørk som graven. Jorden rystede. Artaban bliver ramt i hovedet af en sten. Som han ligger der døende i sit livs sidste minutter, hører han en stemme: "Sandelig siger jeg dig! Alt, hvad du har gjort mod én af de mindste af disse mine brødre, det har du gjort mod mig!"

Hans rejse var endt. Hans skatte var modtaget. Den fjerde vismand havde fundet sin konge!

Rejsen alene og i rejsen fællesskab

Beretningen om den fjerde vismand har pointer, som er taget direkte ud af evangeliet og som siger noget vigtigt om at være på en åndelig rejse, at være pilgrim, at søge sandhed og mening.

Sætningen "Den, der vil se vidunderlige ting, må ofte være rede til at rejse alene" siger noget om, at den der ikke vil rejse overfladisk gennem livet, men søger det dybeste og det højeste, det hellige og ultimative og som søger Gud, må følge sit hjerte uanset forhindringer og andres manglende forståelse.

Der er en vej, ingen andre kan gå for en. Man må selv gå den.

Men når det er sagt, siger beretningen om den fjerde vismand også en hel del om, at man ikke finder vej alene, men i fællesskab.

Artaban finder målet ved hjælp af andre. På det fysisk-geografiske plan får han af den syge at vide, at messias skal søges i Bethlehem, ikke i Jerusalem (i overført forstand kan det sige noget om ikke at søge i det store og prangende, men i det små). - Af kvinden med barnet får han at vide, at Jesu familie er flygtet til Egypten.

Også på det overførte plan når han målet gennem mødet med andre, når han spontant vælger sin næste, frem for sig selv. Han når så at sige frem ikke kun til sidst ved Jesu korsfæstelse – som er det definitive møde med den sande konge - men også undervejs. Midt i hans søgen er Gud til stede, Kristus møder ham gennem de nødlidende.

Idet han vælger kærlighedens vej, får han overrakt sine gaver til Jesus på sin vej gennem livet. Ved at give slip på sit liv, vinder han livet.

Den kristne vandring er ikke kun en rejse indad til vort eget hjerte (som i en del meditationsformer), men en parallel rejse udad til vort medmenneske og opad til Skaberen.

Rejsens omkostninger og rejsens gavekarakter

Den fjerde vismand når ikke frem uden omkostninger. Det koster ham alt fra start til slut. Det begynder med, at han sælger sin ejendom. Også undervejs giver han alt væk. - Men samtidig er det uden tvivl hans oplevelse, at alt bliver givet ham som gave.

At stjernen på himlen taler til hans hjerte og overskygger alt andet er en åbenbaring, han må følge.

At han vælger kærligheden i de tre store prøver, oplever han som den eneste farbare vej frem til messias, selv om hans rejse på det synlige plan umiddelbart hindres. Det lys, han har set, giver retning og styrke i hans adfærd, som går forud for den ydre færd/rejse.

I den kristne vandring når vi ikke frem til Kristus gennem vor egen fortræffelighed eller moralske styrke, men fordi Kristus er med os hele vejen, leder os, kalder os fremad – viser sig for os gennem andre mennesker, gennem sine ord og gerninger, gennem sin død og opstandelse i påskens begivenheder (rejsens klimaks og mål), gennem dåben og nadveren og det kristne fællesskab.

Overgangen fra lyset på himlen til lyset i Kristus

Her om lidt skal vi synge Grundtvigs salme "Dejlig er den himmel blå", der har Bethlehem-stjernen og de vise mænds søgen som tema.

I Salmebogen er salmen forkortet fra de oprindelige 19 vers til 7 vers.

Et af de udeladte vers lyder: "Østerlands de vise mænd, fandt dog stjernen der igen, som de skued i det høje, thi i barnets milde øje, funklende og klar den (altså stjernen) sad." (opr. v. 12).

Nu ser de stjernen i barnets øje.

Her er det afgørende skifte fundet sted fra lyset på himlen til lyset i Kristus. Fra det skabte, der kan pege i retning af skaberen, til Skaberens selv.

Det er langt fra nogen selvfølge, at de viise mænd ville genkende lyset på himlen i det lille fattige barn.

Der er ingen enkel overgang fra de ydre tegn, der kan gøre indtryk og sætte en rejse i gang, til at se selve skatten i Kristus, smerternes mand, slået og kendt med sygdom, bærende på verdens synd.

Det er den trosvej, han kalder os på, væk fra glimmerets blindveje og vore egne komfortzoner, ind i efterfølgelsen af ham, der er selve vejen.

Amen.